

Monety kolekcjonerskie

nominał	20 zł
metal	925/1000 Ag oraz bursztyn
stempel	lustrzany
średnica	38,61 mm
masa	28,28 g
wielkość emisji (nakład)	67 000 szt.

Awers: Stylizowany wizerunek sali posiedzeń Senatu. U góry wizerunek orła ustalony dla godła Rzeczypospolitej Polskiej. Z prawej strony napis: 20 / Zł. U dołu w środkowej części oznaczenie roku emisji: 2004 oraz poniżej półkolem napis: RZECZPOSPOLITA POLSKA. Pod lewą łapą orła znak mennicy: $\frac{m}{w}$.

Rewers: Z prawej strony wizerunek laski marszałkowskiej z bursztynem. W tle w środkowej części stylizowany wizerunek orła z płaskorzeźby w siedzibie Senatu RP. Z lewej strony oraz u dołu napis: 15-LECIE SENATU III RP.

Projektant monety: *Andrzej Nowakowski*

nominał	2 zł
metal	stop CuAl5Zn5Sn1
stempel	zwykły
średnica	27,00 mm
masa	8,15 g
wielkość emisji (nakład)	760 000 szt.

Awers: Wizerunek orła ustalony dla godła Rzeczypospolitej Polskiej, po bokach orła oznaczenie roku emisji: 20-04, pod orłem napis: Zł 2 Zł, w otoku napis: RZECZPOSPOLITA POLSKA poprzedzony oraz zakończony sześcioma perełkami. Pod lewą łapą orła znak mennicy: $\frac{m}{w}$.

Rewers: Z prawej strony wizerunek laski marszałkowskiej. W tle w środkowej części stylizowany wizerunek orła z płaskorzeźby w siedzibie Senatu RP. Z lewej strony oraz u dołu napis: 15-LECIE SENATU III RP.

Na boku: ośmiokrotnie powtórzony napis: NBP, co drugi odwrócony o 180 stopni, rozdzielony gwiazdkami.

Projektant awersu: *Ewa Tyc-Karpińska*
Projektant rewersu: *Andrzej Nowakowski*

Monety zostały wyprodukowane w Mennicy Państwowej SA w Warszawie.

Skład i druk: Drukarnia NBP

Projekt: DECORUM

– 15-lecie Senatu
III Rzeczypospolitej Polskiej –

W dniu 24 maja 2004 r. Narodowy Bank Polski wprowadza do obiegu monety kolekcjonerskie, upamiętniające 15-lecie Senatowi III Rzeczypospolitej Polskiej, o nominałach:

- 20 zł - wykonana stemplem lustrzanym w srebrze,
- 2 zł - wykonana stemplem zwykłym w stopie CuAl5Zn5Sn1, zwanym Nordic Gold.

Od początku swego pięćsetletniego istnienia polski parlamentaryzm ukształtował się jako system dwuizbowy, złożony z izby poselskiej i senatu. Trzecim „stanem sejmującym” był król. Dla uchwalenia konstytucji, czyli ustawy, potrzebna była zgoda tych trzech stanów. Skład izby poselskiej opierał się na wybieralnych członkach, w skład senatu wchodził natomiast mianowani dożywotnio przez króla dostojnicy królestwa: wojewodowie, kasztelanowie i wysocy urzędnicy państwowi oraz najwyżsi dostojnicy kościelni. Senat miał prawo weta, mógł występować z własnymi projektami konstytucji.

Senat, będący częścią polskiej tradycji ustrojowej, utrzymano w XIX wieku w Księstwie Warszawskim i Królestwie Polskim – organizmach państwowych o ograniczonej samodzielności.

Po odzyskaniu niepodległości po I wojnie światowej Senat został reaktywowany na mocy konstytucji marcowej z 1921 r. Senat rozpatrywał uchwalone przez Sejm ustawy i wnosił do nich poprawki. Nie mógł natomiast proponować własnych projektów ustaw. Składał się ze 111 senatorów, wybieranych w województwach na 5 lat. Według uchwalonej w 1935 r. konstytucji kwietniowej w izbie zasiadało 96 senatorów, przy czym 1/3 z nich mianował prezydent, a pozostałych wybierali – za pośrednictwem kolegiów elektorskich – obywatele spełniający określone wymagania co do wykształcenia, zasług lub stanowiska. Senatorowie tworzyli razem z posłami Zgromadzenie Narodowe, które wybierało prezydenta.

Ostatnie posiedzenie Senatu odbyło się 2 września 1939 r., przy huku bomb spadających na Warszawę.

W 1946 r. rozpisano referendum, znane pod nazwą „3 x tak”. Jego pierwsze pytanie brzmiało: „Czy jesteś za zniesieniem Senatu?” Wyniki referendum zostały sfałszowane przez ówczesne władze. Na ich podstawie ustanowiono w Polsce parlament jednoizbowy.

Senat został przywrócony w 1989 r. w wyniku porozumień Okrągłego Stołu i wybrany w pierwszych po wojnie całkowicie

wolnych wyborach. Składa się ze 100 senatorów, wybieranych na czteroletnią kadencję. Pracami tego Senatu kierowali kolejno marszałkowie: Andrzej Stelmachowski, August Chełkowski, Adam Struzik, Alicja Grześkowiak, a w obecnej, V kadencji – Longin Pastusiak.

Senat RP pełni ważną funkcję w obowiązującym w Polsce systemie sprawowania władzy. Na mocy konstytucji wraz z Sejmem stanowi jedno z trzech ogniw tego systemu – władzę ustawodawczą. Jako organ przedstawicielski reprezentuje różnorodność poglądów społeczeństwa i jest powoływany w wyborach powszechnych.

Senat uczestniczy w procesie ustawodawczym, rozpatrując ustawy uchwalone przez Sejm. Może je odrzucić, zaakceptować lub wnieść do nich poprawki. Ma inicjatywę ustawodawczą, czyli może wносить do Sejmu własne projekty ustaw. Ma też inne ważne uprawnienia: wyraża zgodę na powoływanie i odwoływanie ważnych urzędników, np. prezesa Najwyższej Izby Kontroli czy rzecznika praw obywatelskich. Wraz z Sejmem tworzy Zgromadzenie Narodowe, zwoływane m. in. do odbioru przysięgi nowo wybranego prezydenta.

Znaczna część pracy Senatu toczy się w komisjach, w których senatorowie rozpatrują przesłane z Sejmu ustawy. Ponowna, po poselskiej, dociekliwa analiza przepisów prawnych ma na celu wyszukanie uchybień, zaproponowanie nowych rozwiązań, a w efekcie – ulepszenie ustawy. W komisjach tworzone są także projekty nowych ustaw.

Członkowie odrodzonego Senatu stanęli wobec konieczności dostosowania legislacji do głębokich przemian ustrojowych. Takim wyzwaniem było m. in. odejście od modelu centralnego sprawowania władzy i przekazanie jej na szczebel lokalny – do gminy, będącej naturalną wspólnotą mieszkańców danego terenu. Zaslugą Senatu I kadencji było przygotowanie i wniesienie do Sejmu czterech ustaw dotyczących samorządu terytorialnego, przyjętych przez Sejm w marcu 1990 r. Umożliwiło to m. in. szybkie przeprowadzenie wyborów do samorządów lokalnych. W następnych kadencjach zgłaszano projekty nowelizacji i projekty uzupełniające do ustawy samorządowej. Senat zgłaszał do Sejmu inicjatywy ustawodawcze, które miały na celu zadośćuczynienie moralne osobom pokrzywdzonym w poprzednim okresie lub dotyczyły spraw nie uregulowanych, ze względów politycznych, za czasów Polski Ludowej. Od IV kadencji Senat coraz częściej występował z projektami ustaw dotyczących Polonii na świecie. Przez 15 lat przekazano do Sejmu ponad 100 senackich projektów

ustaw odnoszących się do różnych dziedzin życia społecznego i gospodarczego; znaczna ich część została przyjęta przez Sejm.

Senat RP pełni funkcję mecenasa i patrona Polonii na świecie. Nawiązuje w ten sposób do przedwojennej tradycji, gdy marszałkowie Senatu przewodniczyli naczelnym organizacjom podtrzymującym łączność polskiej diaspory z ojczyzną. Senatowi III RP przyznano znacznie szerszy niż przed wojną zakres działań dla Polonii. W budżecie Senatu umieszczono środki finansowe na pomoc dla Polonii i Polaków za granicą. Problemy Polonii rozpatruje właściwa merytorycznie komisja. Szczególną wagą i opieką Senat otacza środowiska polonijne na Wschodzie. Wspiera i finansuje budowę oraz remonty polskich szkół, domów kultury, działalność organizacji oświatowo-kulturalnych. Popiera własne inicjatywy tych środowisk w dziedzinie przedsiębiorczości i doskonalenia zawodowego.

Senat dba o utrzymanie więzi rodaków i polskiej diaspory z ojczyzną, rozszerzanie znajomości języka polskiego i polskiej kultury wśród młodego pokolenia. Dbą także o dokumentowanie i ochronę dorobku materialnego i dziedzictwa kulturowego Polonii.

Z inicjatywy Senatu uchwalono regulacje dotyczące m. in. repatriacji, udziału Polaków za granicą w drugiej turze wyborów prezydenckich oraz ustanowienia 2 maja Dniem Polonii i Polaków za Granicą, a także powołania Polonijnej Rady Konsultacyjnej.

dr Dorota Mycielska

Wszystkie monety kolekcjonerskie są prawnym środkiem płatniczym w Polsce.